

УДК 027.8:303.446.2

Тристан Марія Тарасівна
(*наук. керівник – канд. філол. наук, доцент Дорошенко С. М.*)
**Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава**

БІБЛІОХАБ ЯК ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОГО ПРОСТОРУ

Анотація. У роботі проаналізовано інноваційні підходи до трансформації бібліотечного простору в умовах цифровізації. Визначено функціональні та структурні елементи нової моделі організації бібліотечного середовища, схарактеризовано її соціокультурний потенціал та окреслено вектори впровадження в практику публічних бібліотек України.

Ключові слова: бібліотека, інформаційні технології, соціокультурний простір, бібліотечний сервіс, інноваційні форми роботи.

У сучасних умовах трансформації суспільства бібліотеки зазнають суттєвих змін, набуваючи нових функцій та ролей. Вони поступово перетворюються на багатофункціональні громадські центри – інформаційні, культурні, освітні. В умовах динамічних соціально-економічних змін зростає суспільна значущість бібліотечної діяльності, що зумовлює посилення її ролі як інституції, здатної консолідувати громадськість для розв'язання актуальних соціальних проблем і сприяти формуванню інститутів громадянського суспільства.

Нині діяльність книгозбірень орієнтована не лише на забезпечення доступу до необхідної інформації, а й на те, щоб стати важливим соціокультурним центром, який відіграватиме ключову роль у формуванні світоглядних орієнтирів громадян і сприяти інтелектуальному, моральному та естетичному розвитку суспільства [2, с. 7].

Загалом бібліотечна сфера розвивається в напрямі формування комфортних, технологічно оснащених громадських просторів – інноваційних медіацентрів. Водночас бібліотеки впроваджують освітні та просвітницькі заходи, що сприяють розвитку цифрової культури, покращенню цифрової грамотності та зменшенню цифрової нерівності [3, с. 73]. У новітніх підходах до модернізації бібліотек усе частіше використовують поняття «бібліохаб», який і відображає їх оновлену функціональну концепцію.

Так, дослідники Д. Антоненко і С. Хрущ суголосні в тому, що бібліохаб – це трансформований бібліотечний простір, що виконує функції соціокультурного центру, інформаційної платформи, осередку неформальної освіти, самовираження, комунікації та дозвілля, а також слугує місцем активної громадянської участі та взаємодії членів місцевої спільноти [1, с. 92–93]. У цьому контексті бібліохаб розглядають як центр соціокультурної активності – інформаційний осередок, простір креативного навчання, комунікації та самореалізації. Його концепція передбачає створення у бібліотеці відкритого та безплатного мультимедійного простору, призначеного для проведення зустрічей, освітніх заходів, обміну ідеями та досвідом.

Важливо, щоб бібліохаб відповідав визначеним критеріям та виконував низку ключових функцій, зокрема: забезпечення вільного доступу до інформації та

знань; створення умов для колективної діяльності та співпраці; підтримання процесів навчання, саморозвитку й самоосвіти; сприяння розвитку культури та творчого потенціалу; функціонування як простору для спілкування, взаємодії та обміну знаннями.

Варто зазначити, що бібліохаби вирізняються низкою характерних ознак, що зумовлюють їх унікальну роль у сучасному соціокультурному просторі:

1. Забезпечення широкого доступу до інформаційних ресурсів. Наявність інтернет-з'єднання, електронних баз даних та інших цифрових джерел інформації сприяє утвердженню бібліохабу як повноцінного інформаційного центру, здатного задовольнити широкий спектр інформаційних потреб користувачів.

2. Реалізація культурно-просвітницьких ініціатив. Проведення лекцій, літературних вечорів, мистецьких виставок та інших подій дає змогу бібліохабу виконувати функції культурного осередку, сприяючи не лише поширенню знань, а й формуванню естетичних цінностей.

3. Сприяння творчому розвитку особистості. Забезпечуючи користувачів відповідним простором і технічними засобами, бібліохаб створює умови для самореалізації, розвитку креативного потенціалу та впровадження інноваційних ідей у практичну діяльність.

4. Формування платформи для соціальної взаємодії. Бібліохаб функціонує як простір для комунікації, де відбувається обговорення суспільно значущих тем, співпраця над спільними проєктами, обмін ідеями та досвідом, що сприяє зміцненню соціальних зв'язків та розвитку громади.

На думку сучасних дослідників, одним із ключових чинників, що впливають на рівень відвідуваності бібліотек та залучення нової аудиторії, є якість і різноманітність інформаційно-бібліотечних послуг. Сьогодні бібліотеки дедалі більше набувають рис інтелектуально-інформаційних центрів, оснащених інтегрованими й автоматизованими системами, електронними базами даних та доступом до мережі Інтернет. Такі технологічні рішення забезпечують користувачам швидкий, зручний і результативний доступ до широкого спектра інформаційних ресурсів.

Особливої уваги заслуговують інноваційні послуги, які впроваджуються в межах діяльності бібліохабів і значно розширюють функціональні можливості бібліотечного простору. До них належать медіалабораторії, креативні центри, мобільні бібліотеки, студії віртуальної та доповненої реальності, клуби з робототехніки тощо. Зазначені ініціативи сприяють розвитку нових навичок, формуванню інформаційної та цифрової компетентності користувачів, а також трансформації бібліохабів у центри соціокультурної активності громади [4, с. 32].

В Україні бібліохаби поступово впроваджуються як сучасна модель бібліотечного простору. Однією з перших стала Київська бібліотека імені Лесі Українки для дітей та юнацтва, де у 2016 році відкрили «Інноваційний центр». З 2017 року в межах проєкту «БібліоHUB» модернізовано низку закладів, зокрема Центральну бібліотеку імені Тараса Шевченка для дітей, Центральну районну бібліотеку імені Павла Тичини та Бібліотеку імені Миколи Костомарова. У Львові діє бібліохаб «Під Високим Замком», у Теофіпольській громаді Хмельницької області – бібліохаб «Центр коаліції допомоги». Усі ці приклади свідчать про успішну трансформацію бібліотек у сучасні соціокультурні центри.

Отже, бібліохаби є інноваційним форматом функціонування бібліотечних установ, який останніми роками активно розвивається в Україні. Вони трансформують традиційне уявлення про бібліотеку як місце зберігання та видачі книжкових фондів, надаючи їй статусу багатфункціонального центру культурного життя, освіти та соціального розвитку громади.

Реалізація концепції відкритого простору в межах бібліохабу є складним і багаторівневим процесом, що потребує ретельного планування та врахування потреб різноманітних категорій користувачів. Основоположними принципами організації такого простору виступають відкритість, гнучкість, мобільність і комфорт. Запровадження подібної моделі функціонування бібліотеки сприяє залученню нової аудиторії, підвищенню рівня задоволеності користувачів та загалом активізує розвиток місцевої спільноти, оскільки бібліохаб стає середовищем для спілкування, співпраці та реалізації індивідуальних і колективних ініціатив. Зберігаючи свою класичну функцію надання документних ресурсів, бібліохаби водночас виконують роль активних осередків інформаційної культури.

Список використаних джерел

1. Антоненко Д. «Smart-бібліотека» як інноваційний бібліотекознавчий термін. *Вісник ХДАК*. 2024. Вип. 66. С. 89–99.
2. Добровольська В. В., Чередник Л. А. Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 5–11.
3. Хрущ С. Інноваційний медіапростір сучасної бібліотеки: аксіологічні орієнтири функціонування. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2022. Вип. 9. С. 70–78.
4. Яковенко О. Г., Венідиктова А. В., Василенко О. М. Бібліотечні послуги: облік, статистика, ефективність: наук.-метод. посіб. Київ: НБУВ, 2019. 132 с.

УДК 025.21:027.7(477)=161.2

Шафранова Дар'я Дмитрівна

**(наук. керівник – д-р екон. наук, професор, в. о. зав. кафедри Анісімова О. М.)
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця**

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНОМОВНОГО БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ: СТРАТЕГІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Формування україномовного бібліотечного фонду сьогодні є важливим питанням. Розглянуто стратегії розвитку бібліотечної справи та розвитку читання. Популяризація україномовного фонду у бібліотеках – це не тільки певна стратегія і збереження мови, а і розвиток культури та збереження національної спадщини України. Визначено коло проблем: застарілість літератури, недостатнє фінансування та обмежений доступ. Запропоновано перспективи розвитку україномовного бібліотечного фонду.

Ключові слова: бібліотека, бібліотечний фонд, україномовний фонд, стратегія, популяризація української книги.